SVERIGES RIKSDAG

Motion till riksdagen 2026/27:1669

av Magnus Berntsson och Cecilia Engström (båda KD)

Möjligheten till besättningsbyten i Sverige

Förslag till riksdagsbeslut

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att säkerställa en flexibel och praktiskt fungerande ordning för besättningsbyten i svenska hamnar, inklusive möjlighet till undantag utanför ordinarie gränsövergångsställen och öppettider när säkerhetskraven kan upprätthållas, i enlighet med gällande EU-regelverk, och tillkännager detta för regeringen.

Motivering

I augusti 2024 skärptes tillämpningen av reglerna för gränskontroller vid besättningsbyten till sjöss. Förändringen innebar att möjligheterna till av- och påmönstring i högre grad begränsades till särskilda gränsövergångsställen och deras öppettider. Detta fick betydande konsekvenser för rederier, sjömän och svenska hamnar. Regeringen har sedan dess vidtagit åtgärder för att förbättra situationen. Under 2026 utökades möjligheterna till besättningsbyten genom att ytterligare ett antal kommuner fick gränsövergångsställen. Det är ett välkommet och viktigt steg i rätt riktning. Trots detta kvarstår grundproblemet. Trafikverket har under 2026 konstaterat att problematiken med besättningsbyten fortfarande består och pekat på att hamnar bland annat i Gullspång, Kristinehamn och Lidköping fortsatt saknar möjlighet till gränspassage. För berörda rederier innebär detta merkostnader och praktiska olägenheter.

Problemet är emellertid större än frågan om exakt vilka hamnar som har status som gränsövergångsställen. Sjöfarten bedrivs dygnet runt och fartygens anlöp kan påverkas av väder, lastning och lossning, trafikförhållanden och andra omständigheter som inte alltid kan anpassas till administrativa öppettider. Ett system för besättningsbyten måste därför vara utformat efter sjöfartens faktiska förutsättningar. När ett besättningsbyte inte kan genomföras som planerat kan sjömän tvingas stanna kvar ombord längre än avsett eller resa till en annan hamn eller ett annat land för avmönstring. Det innebär ökade kostnader, längre restider och onödig administration. Även elever och praktikanter till sjöss påverkas. Reglerna bör inte i onödan försvåra arbete och verksamhet i en näring som är avgörande för handel och försörjningsberedskap.

Samtidigt är det självklart att Sverige ska upprätthålla en effektiv gränskontroll. En mer flexibel ordning för besättningsbyten innebär inte att kraven på säkerhet eller kontroll ska sänkas. Förhandsanmälan, identitetskontroll och nödvändiga registerkontroller ska fortsatt genomföras. Modern teknik och god framförhållning bör tvärtom göra det möjligt att förena en hög säkerhetsnivå med en ordning som fungerar för sjöfarten i praktiken. Sjöfarten är en central del av Sveriges transportinfrastruktur. En stor del av svensk utrikeshandel går sjövägen, vilket gör fungerande sjötransporter, konkurrenskraftiga hamnar och rimliga besättningsbyten viktiga för både näringslivet och Sveriges försörjningsberedskap vid kris och höjd beredskap.

De förändringar som genomförts under 2026 visar att regeringen har uppmärksammat problemet och varit beredd att agera. Nästa steg bör vara att säkerställa att regelverket som helhet fungerar bättre. Sverige bör inom ramen för Schengenregelverket använda de möjligheter som finns till undantag och flexibilitet när kontroll- och säkerhetskraven kan tillgodoses. Regeringen bör därför möjliggöra flexibla besättningsbyten i svenska hamnar, även utanför ordinarie gränsövergångsställen och öppettider, när säkerhetskraven kan upprätthållas.

Magnus Berntsson (KD) *Cecilia Engström (KD)*